

eHälsomyndigheten

Förstudie En ingång

– samlad information på nationell nivå
för att stödja den digitala utvecklingen
inom socialtjänsten och den kommunala
hälso- och sjukvården

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Citera gärna rapporten men uppgi alltid källa: Förstudie En ingång, 2022 och E-hälsomyndigheten.

Publicerad: E-hälsomyndigheten, maj, 2022.

Diarienummer: 2021/050575

Adress: Södra Långgatan 60, Kalmar
Sankt Eriksgatan 117, Stockholm

E-post: registrator@ehalsomyndigheten.se

Telefon: 010-458 62 00

www.ehalsomyndigheten.se

Förord

E-hälsomyndigheten har enligt sin instruktion i uppdrag att samordna regeringens satsningar på e-hälsa samt övergripande följa utvecklingen inom området. Enligt överenskommelsen mellan regeringen och Sveriges kommuner och regioner (SKR) om Vision e-hälsa ska Sverige år 2025 vara bäst i världen på att använda digitaliseringens och e-hälsans möjligheter, i syfte att underlätta för människor att uppnå en god och jämlik hälsa och välfärd samt utveckla och stärka egna resurser för ökad självständighet och delaktighet i samhällslivet.

Rapporten är framtagen av utredarna Anne Simmasgård, Åsa Zetterström Klintsjö och Ann Gustafsson Granqvist. I den slutliga handläggningen har enhetschef Susanna Wahlberg deltagit.

Beslut om den här rapporten har fattats av avdelningschef Annemieke Ålenius. Utredare Anne Simmasgård har varit föredragande.

Annemieke Ålenius
Avdelningschef

Innehåll

Förord.....	3
Sammanfattning	5
1. Inledning	5
1.1. Uppdraget	6
1.2. Omfattning och avgränsningar.....	6
2. Bakgrund.....	7
3. Genomförande.....	7
4. Resultat	8
4.1 Kommunernas behov	8
4.2 Kartläggning befintliga stöd.....	10
4.2.1 Dela digitalt.....	10
4.2.2 Digin.se	11
4.2.3 Digital Vård & Omsorg	12
4.2.4 Digitaliseringsguiden	13
4.2.5 Kompetenscenter välfärdsteknik.....	13
4.2.6 Kunskapsguiden.....	14
4.2.7 Myndigheten för delaktighets webbplats	15
4.2.8 Resultat av kartläggning av befintliga webbplatser	16
5. Slutsatser med förslag	16
5.1. Förslag på Gemensam ingång – två webbplatser	17
5.2. Fokus på samordning och samverkan	18
5.3. Bred förankring krävs	19
Bilaga 1	21

Sammanfattning

Förstudien är en uppdaterad kartläggning av kommunernas behov av samlat nationellt stöd i sin verksamhetsutveckling med hjälp av digitalisering inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården. Frågan har varit om det fortfarande finns behov av En ingång¹. Kartläggningen, som genomförts på uppdrag av chefen för samordningsavdelningen, har bestått av en genomgång av utredningar och rapporter som tillkommit efter att E-hälsomyndigheten redovisade regeringsuppdraget om ett nationellt stöd till kommunerna vid införande av e-hälsa i februari 2020.² Vidare har en enkel enkätundersökning genomförts och ett antal nyckelpersoner har intervjuats.

Förstudien visar att kommunerna har fortsatt behov av ett samlat nationellt stöd. Stödet som efterfrågas avser relevant information och kunskapsstöd från alla nationella aktörer. Detta bör finnas samlat och lättillgängligt. Även tillgång till lärande exempel från andra kommuner efterfrågas.

I rapporten ges förslag på hur stödet till kommunerna kan förbättras och koordineras på ett tydligt och sammanhållet sätt. En gemensam ingång, bestående av två befintliga webbplatser, föreslås för att tillgodose behovet av ett samlat stöd. Dessa webbplatser, Kunskapsguiden och Digital Vård & Omsorg, kan komplettera varandra och ge goda synergieffekter. Vikten av bred förankring och samverkan mellan nationella aktörer lyfts fram för att förverkliga detta och exempel på tänkbara aktörer ges.

1. Inledning

Strategin för Vision e-hälsa 2025 slår fast att Sverige år 2025 ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens och e-hälsans möjligheter i syfte att underlätta för människor att uppnå en god och jämlik hälsa och välfärd.

I sin uppföljningsrapport om arbetet med Vision e-hälsa 2025 konstaterar Statskontoret bland annat att digitaliseringen i liten utsträckning är nationellt samordnad, och att kommunernas digitalisering har varit mindre prioriterad. Detta trots att det är väl känt att kommunerna har ett större behov av stöd än regionerna.³

Graden av digitalisering – utvecklingstakten – och valet av insatser, varierar mellan kommuner. Olika förutsättningar som ekonomi, invånarantal,

¹ En ingång är en webbplats där det finns samlad information på nationell nivå för att stödja verksamhetsutveckling inom socialtjänsten och kommunala hälso- och sjukvården med hjälp av digitalisering

² E-hälsomyndigheten (2020) Nationellt stöd till kommunerna vid införande och användning av digital teknik (e-hälsa)

³ Statskontoret (2021:17) Vision E-hälsa 2025 – att försöka styra genom samverkan

geografiskt läge och infrastruktur skiljer kommunerna åt. Brist på kompetens rörande såväl digitalisering som förändringsledning, liksom bristande interoperabilitet mellan verksamhetssystem, framkommer ofta i problembilden. Även juridiska utmaningar lyfts fram som hinder för digitalisering i olika sammanhang.

En gemensam nämnare för många kommuner är dessutom utmaningen i att gå från pilotprojekt till ett breddinförande. Kommunerna upplever att det är svårt att hitta samlat relevant stöd då det är många olika aktörer som tillhandahåller stöd.⁴

E-hälsomyndigheten ska, enligt sin instruktion, samordna regeringens satsningar på e-hälsa, där socialtjänstens digitala utveckling är en viktig del. Att undersöka möjligheterna till En ingång⁵ är ett led i det arbetet. Avsikten med att samla och tillgängliggöra aktuella och kvalitetssäkrade beslutsunderlag är att underlätta socialtjänstens utveckling med hjälp av digitala tjänster och välfärdsteknik.

1.1. Uppdraget

Förstudien är genomförd på uppdrag av chefen för samordningsavdelningen på E-hälsomyndigheten. Den syftar till att ge underlag för bedömning om det kvarstår behov hos kommunerna av En ingång; samlad information på nationell nivå för att stödja den digitala utvecklingen inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården, eller om de befintliga stöden tillgodoser kommunernas behov i tillräckligt stor omfattning.

Fokus för förstudien är primärt att uppdatera kunskap om kommunernas behov, samt att undersöka möjligheten att skapa En ingång för stöd från de statliga aktörerna.

I uppdraget har ingått att uppdatera målbilden och beskriva befintliga och alternativa lösningar på En ingång. Eventuellt förslag ska enligt uppdraget presenteras, inklusive uppskattad kostnad.

1.2. Omfattning och avgränsningar

Förstudien omfattar socialtjänstens och den kommunala hälso- och sjukvårdens behov av stöd när det gäller verksamhetsutveckling med hjälp av digitalisering.

⁴ E-hälsomyndigheten (2020) Nationellt stöd till kommunerna vid införande och användning av digital teknik (e-hälsa)

⁵ En ingång är en webbplats där det finns samlad information på nationell nivå för att stödja verksamhetsutveckling inom socialtjänsten och kommunala hälso- och sjukvården med hjälp av digitalisering

2. Bakgrund

E-hälsomyndigheten fick i april 2018 ett uppdrag från regeringen att samordna, utforma och tillgängliggöra ett nationellt stöd riktat till kommunerna, för införande och användning av digital teknik, som välfärdsteknik och digitala tjänster. Syftet med uppdraget är att stödja chefer inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården i deras arbete med verksamhetsutveckling och effektivisering, som bedrivs med stöd av digitalisering. Uppdraget slutredovisades till regeringen i februari 2020 och innehöll bland annat ett förslag till ett e-hälsostöd i form av en klickbar prototyp.⁶

Prototypen visualiserar grundidén med lärande exempel som ska vägleda chefer inom socialtjänsten att hitta exempel från andra kommuner som de kan lära av och tillämpa utifrån sin egen kontext. Stödets utformning och innehåll är baserat på insikter som framkom i tjänstedesignarbete samt genom intervjuer och testning tillsammans med chefer i kommunerna. I arbetet framkom ett tydligt behov hos kommunerna av en gemensam ingång för att enklare hitta relevant information som kan stödja den digitala verksamhetsutvecklingen.

Sedan 2020 har E-hälsomyndigheten genom årliga kartläggningar sammanställt kunskapsstöd på nationell nivå som främjar verksamhetsutveckling med hjälp av digitalisering inom socialtjänst samt kommunal hälso- och sjukvård. Kunskapsstöden definieras som dokumenterad och anpassad kunskap som inom hälso- och sjukvård och socialtjänst bidrar till ökad digitaliseringstakt och underlättar förändring och verksamhetsutveckling. Sammanställningen är publicerad som en excelmatris på E-hälsomyndighetens webbplats samt på webbplatsen Digital Vård & Omsorg.

3. Genomförande

Olika metoder har använts i förstudien för att kartlägga kommunernas behov av stöd. E-hälsomyndigheten har också samverkat med ett antal nyckelaktörer som har uppdrag att arbeta med digitalisering inom socialtjänsten.⁷

⁶ E-hälsomyndigheten (2020) Nationellt stöd till kommunerna vid införande och användning av digital teknik (e-hälsa)

⁷ Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för digital förvaltning, Post- och telestyrelsen, RISE, Sveriges Kommuner och Regioner, SKR – Kompetenscentrum för välfärdsteknik, Vård- och omsorgsanalys

I denna kartläggning har vi granskat ett antal relevanta utredningar och rapporter, som tillkommit efter redovisningen av E-hälsomyndighetens regeringsuppdrag 2020.⁸

På konferensen Socialchefsdagarna (Malmö i november 2021) ombads deltagarna att besvara en enkel enkät för att få en uppdaterad bild av socialchefers behov av nationellt stöd i sitt digitaliseringsarbete. Frågorna i enkäten handlade om informationssökning och kännedom om åtta namngivna webbplatser, vilka deltagare på Socialchefsdagarna också fick gradera utifrån deras träffsäkerhet gentemot frågan.⁹ Sammantaget besvarade 49 personer enkäten.

Avslutningsvis genomfördes ett digitalt dialogmöte med representanter för sju kommuner.¹⁰ Frågorna som vi diskuterade med dem rörde bland annat kommunernas digitaliseringsstrategier, erfarenheter av informationssökning på webben, hur pandemin påverkat kommunerna, behovet av ett samlat stöd från de statliga myndigheterna och om värdet av goda exempel från andra kommuner.

4. Resultat

4.1 Kommunernas behov

Förstudien visar att socialtjänstens och den kommunala hälso- och sjukvårdens behov av stöd för sin digitalisering kvarstår i stort sett så som tidigare redovisats i E-hälsomyndighetens regeringsuppdrag. Kommunerna efterfrågar nationellt stöd som är samlat på ett ställe och att detta stöd är konkret och kvalitetssäkrat.

Ett annat önskemål är att stödet ska vara mer specifikt inriktat till socialtjänsten respektive den kommunala hälso- och sjukvården.

Enligt den enkät som genomfördes på Socialchefsdagarna, samt vad som framkommit i dialogmötet med kommunerna, är Sveriges kommuner och regioner (SKR) en viktig aktör. Kommunerna vänder sig ofta till SKR:s

⁸ SOU 2020:14 *Framtidens teknik i omsorgens tjänst*

SOU 2021:52 *Vilja välja vård och omsorg*

Myndigheten för delaktighet (2021) *Välfärdsteknik och e-tjänster*

Myndigheten för digital förvaltning *Svenskt ramverk för digital samverkan 1.3*

Post- och telestyrelsen (2021) *Digitalhjälpen*

Socialstyrelsen (2021) *E-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna*

Vård- och omsorgsanalys (2021) *Digital teknik med äldre i fokus, delredovisning av utvärderingen av*

överenskommelsen om digitalisering i äldreomsorgen

Statskontoret (2021:17) *Vision E-hälsa 2025 – att försöka styra genom samverkan*

⁹ Bilaga 1 Socialchefsdagarna 2021 - enkät

¹⁰ Rättvik, Östersund, Malmö, Kristinehamn, Falun, Huddinge och Göteborg

webbplats för att söka information. Socialstyrelsens webbplats och Kunskapsguiden upplevs som kvalitetssäkrade och pålitliga.

Enligt enkäten från Socialchefsdagarna är de mest besökta webbplatserna

- socialstyrelsen.se
- kunskapsguiden.se
- skr.se

De specifika webbplatserna som har en tydlig koppling till digitalisering, såsom Digital Vård & Omsorg och Dela digitalt, var enligt enkäten inte lika välkända.

I dialogmötet med kommunerna framkom att kommunernas representanter vill lära av varandra. Främst efterfrågas exempel från kommuner som ligger geografiskt nära då sådana exempel upplevs som mer användbara för den egna kommunen. Deltagarna i mötet uppgav att de kan uppleva osäkerhet om deras egna exempel är tillräckligt intressanta för andra kommuner. De mindre kommunerna anser sig inte heller ha möjlighet att dokumentera sina erfarenheter, utan önskar extern hjälp med det.

De nationella kunskapsstöden har i dag olika utformning, innehåll och målgrupp eftersom de ansvariga myndigheterna har skilda och ibland överlappande uppdrag. En del är mer övergripande och omfattar hela den kommunala verksamheten medan andra riktar sig direkt till socialtjänsten. De kommuner som vi varit i kontakt med upplever att de nationella stöden inte fullt ut harmoniserar med varandra, och efterfrågar därför mer samstämmighet.

Kommunerna saknar också tillräckligt stöd inom vissa områden, som till exempel informationssäkerhet och upphandling. Kommunerna behöver även stöd i att utveckla ändamålsenliga arbetssätt med stöd av teknik samt metodstöd för nyttorealiserings. Den snabba digitala utvecklingen innebär att behoven förändras och att nya områden identifieras.

Vidare efterlyser kommunerna stöd i sina prioriteringar; en nationell handlingsplan för digitalisering och införande av välfärdsteknik i socialtjänsten. En handlingsplan som anger vad som är lämpligt att starta med, och var de största vinsterna/nyttorna kan göras både för medborgare och för verksamheten.

I dialogmötet framkom också önskemål som rör interoperabilitet och digital infrastruktur, till exempel en nationell karta över olika slag av beroenden mellan olika system och hur de påverkar varandra.

Socialstyrelsen framhåller i sin rapport E-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna att digitaliseringen handlar mer om organisationsutveckling än inköp av teknikprodukter.¹¹ Oförmågan att omvandla pilotprojekt och tester till ordinarie drift innebär att utveckling och pilotverksamhet ofta genomförs förgäves och kvalitets- och effektivitetsvinsterna uteblir. Socialstyrelsen konstaterar också att det behövs ett långsiktigt stöd för att gå från pilot till breddinförande av innovationer.

Enligt Statskontoret efterfrågar kommuner en mer sammanhållen nationell styrning även om de samtidigt värnar sitt självbestämmande.¹² Statskontoret föreslår att i det fortsatta arbetet med Vision e-hälsa 2025 bör samverkansorganisationens roll främst vara att lämna förslag till politiska beslut som bidrar till ett effektivare nationellt e-hälsoarbete och att digitaliseringen blir mer samordnad. Statskontoret slår fast att regeringen bör förtydliga uppdraget till E-hälsomyndigheten när det gäller att samordna regeringens satsningar på e-hälsa. De bedömer att E-hälsomyndigheten även skulle kunna få i uppgift att samordna den statliga styrningen på området. Viktiga syften med en samordnande uppgift anges vara att uppmärksamma frågor som inte tas om hand av någon myndighet, och att minska risker för att myndigheterna på området har överlappande uppgifter.

4.2 Kartläggning befintliga stöd

För att samla in information om framtagandet och processerna kring relevanta myndighetsgemensamma webbplatser har vi intervjuat ansvariga för Digin.nu, Digital Vård & Omsorg, Kunskapsguiden samt SKR:s kompetenscenter välfärdsteknik. Webbplatserna Dela digitalt och Digitaliseringsguiden samt Myndigheten för delaktighet ingår också i följande redovisning.

4.2.1 Dela digitalt

Dela digitalt (deladigitalt.se) är en webbplats som sedan 2016 drivs av SKR i samarbete med Göteborgsregionens kommunalförbund. Dela digitalt ska bidra till verksamhetsutveckling och förändringsarbete i hela den offentliga sektorn.

Innehållet genereras av enskilda personer och verksamheter. Det är också dessa som ansvarar för innehållet. På sidan finns möjlighet att söka kontakt med andra kommuner eller kortfattad dela med sig av sina erfarenheter.

¹¹ Socialstyrelsen (2021) E-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna

¹² Statskontoret (2021:17) Vision E-hälsa 2025 – att försöka styra genom samverkan

Det sker inte någon form av kvalitetssäkring av det material som delas på sidan, och delningen av material är inte modererat.

4.2.2 Digin.se

Digin.nu (digin.nu), som hade nylansering i december 2021, är en myndighetsgemensam webbplats för Post- och telestyrelsen (PTS), Myndigheten för delaktighet (MFD), Myndigheten för digital förvaltning (Digg) samt Myndigheten för digitala medier (MTM). Webbplatsen samlar information och inspiration för att förbättra tillgänglighet. De fyra myndigheterna har i uppdrag att främja digital inkludering och tillgänglighet. Målgruppen för informationen är aktörer både inom offentlig förvaltning och i näringslivet som vill förbättra sin digitala tillgänglighet. Allmänheten är inte en målgrupp.

PTS finansierar driften av webbplatsen (med tid och 1 miljon kronor för externa köp från ett generellt anslag) medan de andra myndigheterna bidrar med sin tid. När PTS startade arbetet var avsikten att åstadkomma ett smidigt samarbete, varför antalet samverkande myndigheter begränsades till fyra.

En av tankarna med det myndighetsgemensamma arbetet är att det ska generera mer samverkan, samt att webbplatsen ska ses som en ”lägereld” där myndigheterna möts i de gemensamma frågeställningarna.

Innehållet på Digin.nu ska inte vara omskapad befintlig information utan antingen hänvisning till befintliga informationssidor med länkar, eller information som är skapad för Digin.nu. Exempel på sådan unik information är material från en nätverksdag om digital tillgänglighet som PTS anordnade. Tanken är att det ska komma mer sådan information framöver.

Ett gediget förankringsarbete har gjorts inom de berörda myndigheterna på alla nivåer, exempelvis genom att generaldirektörerna har undertecknat överenskommelsen. De formaliteter som omgärdar ett myndighetsgemensamt projekt, såsom till exempel skriftliga överenskommelser, avsiktsförklaring med mera, har krävt framförhållning och tagit tid.

Bakom Digin.nu finns en arbetsgrupp på nio personer med representanter från alla fyra myndigheter. Ett par är kommunikatörer som också organiserar en mindre arbetsgrupp. I arbetet har bland annat ingått att utveckla och upphandla driften av webbplatsen samt att använda en kommunikationsbyrå som stöd i den utvecklingen.

En referensgrupp från målgruppen har kontinuerligt testat webbplatsen.

Digin.nu ligger hos en extern driftsleverantör, för att signalera att sidan ägs av flera myndigheter och att driften kan skötas av vilken som helst av de medverkande myndigheterna.

Framöver kommer webbplatsen att utvecklas med verktyg för besöksstatistik och analys av användarna. Referensgruppen ska finnas kvar och dialoger med it- och telekomföretag fortsätter.

4.2.3 Digital Vård & Omsorg

Digital Vård & Omsorg (digitalvardochomsorg.se) drivs av forskningsinstitutet RISE i samverkan med Socialstyrelsen, MFD, PTS, Upphandlingsmyndigheten, E-hälsomyndigheten, SKR, Föreningen Sveriges socialchefer, Inera AB, Swedish Medtech, Medtech4health och IT & telekomföretagen. Webbplatsen finns hos RISE.

Arbetet med webbplatsen inleddes i samband med coronapandemins början i mars 2020 genom ett uppdrag från regeringen. Sidan lanserades efter cirka tre veckor. Målgruppen är kommuner och organisationer inom kommunal vård, omsorg och socialtjänst. Sidan är en integrerad informations- och stödportal som under pandemin ger ett tydligt stöd till den digitala transformationen av kommunal vård, omsorg och socialtjänst. Sammanställningar och erfarenheter, forskning och relevant kunskap publiceras löpande. Det finns länkar till samverkansaktörernas specifika material om digitalisering.

På webbplatsen finns också en länk till Utbudsplatsen som är en databas med lösningar för att stödja under pandemin och som har tagits fram av Swedish Medtech, IT&Telekomföretagen och Medtech4Health. På en sökbar samlingssida finns leverantörer av digitala lösningar och stöd för socialtjänst och kommunal vård och omsorg. Här presenteras hjälpmedel och digitala lösningar för verksamheterna samt kontaktuppgifter till leverantörerna.

RISE sammanställer statistik månadsvis med antal sidvisningar, antal besök per sida och antal nedladdningar av pdf:er. Genomsnittligt antal besök per dag har stadigt ökat och uppgick i november 2021 till cirka 700.

Statistikverktyget ger inte svar på antalet unika besökare. Genomsnittligt antal sidvisningar per besök ligger mellan 6 och 19.

Det har funnits både en styrgrupp och en mer operativ samrådsgrupp för arbetet. RISE uppger att samverkan har varit utmanande eftersom aktörerna har deltagit i olika grad i arbetet.

Under det första året bidrog Socialdepartementet med 300 000 kronor. Ett ettårigt samverkansavtal skrevs mellan de samverkande parterna.

Något giltigt samverkansavtal föreligger inte i nuläget och RISE håller webbplatsen aktuell genom att på egen hand finansiera den med cirka 500 000 kronor (licens- och lagringskostnader samt personalkostnader).

Föreningen Sveriges Socialchefer, FSS, lämnade under 2021 in en skrivelse till Socialdepartementet där de pekade på att det är angeläget att staten ger ett fortsatt tydligt uppdrag och ett riktat ekonomiskt stöd som möjliggör en fortsatt drift och utveckling av initiativet under år 2021 och 2022. FSS uppger i skrivelsen att RISE och www.digitalvardochomsorg.se bör ges ett ekonomiskt stöd om 500 000 kronor per år under 2021 och 2022 och för detta använda de medel som i annat fall skulle gå till kommuner och regioners satsningar på digitalisering av verksamheterna.

4.2.4 Digitaliseringsguiden

Digitaliseringsguiden (digitaliseringsguiden.se) vänder sig till samtliga verksamheter i kommunerna med syftet att ge stöd och vägledning i frågor som rör digitalisering. Webbplatsen ger tips på konkreta verktyg och metoder samt inspiration om hur andra har genomfört framgångsrika förändringar i verksamheten. Under åtta verksamhetsområden presenteras ett antal utmaningar som genom att klicka vidare på webbplatsen leder till ett varierande antal lösningar. Där finns också möjlighet för företagare att bidra med lösningsförslag. Kommunförbundet Västernorrland driver plattformen med stöd från Region Västernorrland, europeiska regionala utvecklingsfonden samt de åtta kommuner som ingår i eSamverkan 2020–2022; Härnösand, Kramfors, Nordanstig, Sollefteå, Sundsvall, Timrå, Ånge och Örnsköldsvik.

4.2.5 Kompetenscenter välfärdsteknik

Kompetenscenter välfärdsteknik (skr.se) är en nationell funktion för att stödja kommunerna genom att samla, skapa och sprida fördjupad kunskap och kompetens inom områden som rör verksamhetsutveckling av äldreomsorgen genom digitalisering. Kompetenscentret ingår i en treårig överenskommelse mellan regeringen och SKR och gäller för åren 2020–2022.¹³

Tio kommuner är utsedda till modellkommuner för äldreomsorgens digitalisering. Modellkommunerna ska stötta andra kommuner och de regionala stödstrukturerna för digitalisering av olika tjänster.

¹³ Regeringen och SKR (2020) Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner om äldreomsorg – teknik, kvalitet och effektivitet med den äldre i fokus.

Utöver det ska modellkommunerna genomgående implementera ytterligare digitala lösningar i den egna kommunen för att generera kunskap och erfarenhet som ska komma hela landet till del. De tio modellkommunerna utgör en integrerad del av det nationella kompetenscentret.¹⁴

Kompetenscentret har tagit fram stödmaterial och vägledningar, producerat filmer, poddar, webbutbildningar och genomfört webbseminarier. Dessa finns att tillgå på SKR:s webbplats. Enligt uppgift från kompetenscentret i december 2021 prenumererar cirka 240 personer på kompetenscentrets nyhetsbrev och cirka 250 personer har deltagit i evenemang arrangerat av kompetenscentret. Antalet ökar kontinuerligt.

Även webbplatsen Digital Vård & Omsorg har en särskild kategori som samlar informationen och nyheterna samt länkar till kompetenscentret. På Kunskapsguiden finns en direktlänk till SKR:s webbplats. I dagsläget har vi inte fått besked om hur stödet som har byggts upp ska förvaltas vidare. Det finns inget beslut i frågan.

Vård- och omsorgsanalys har fått i uppdrag av regeringen att utvärdera överenskommelsen om kompetenscentret. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2023. Enligt delredovisningen i september 2021 finns det tecken på att kännedomen om kompetenscentret och dess stöd fortfarande är låg i kommunerna.¹⁵

Vård- och omsorgsanalys pekar på fyra faktorer som är särskilt viktiga att hantera inom ramarna för satsningen:

- Planera för hur satsningens resultat ska förvaltas framöver
- Involvera patienter, brukare, närstående och personal
- Utveckla mer kunskap om välfärdsteknik
- Utveckla uppföljnings- och analyskapaciteten på lokal nivå

4.2.6 Kunskapsguiden

Kunskapsguiden (kunskapsguiden.se) är en webbplats som samlar kunskapsstöd från Socialstyrelsen samt andra myndigheter och aktörer.¹⁶ Samverkan med myndigheterna sker genom Rådet för styrning med kunskap.

¹⁴ Borås, Eskilstuna, Grästorp, Kalmar, Karlstad, Kramfors, Lund, Skellefteå, Uddevalla, Övertorneå

¹⁵ Vård- och omsorgsanalys (2021) Digital teknik med äldre i fokus

¹⁶ E-hälsomyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte), Inspektionen för vård och omsorg, Läke medelsverket, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU), Tandvårds- och läke medelsförmånsverket

Med SKR sker samverkan genom Partnerskapet till stöd för kunskapsstyrning inom socialtjänsten och genom Nationell samverkansgrupp för kunskapsstyrning i socialtjänsten, NSK-S.

Webbplatsen nylanserades i maj 2020 och innehåller i dag tio ämnesområden som i sin tur innehåller cirka 120 olika teman. Under teman presenteras bästa tillgängliga kunskap inom ämnet. Teman fungerar även som en samlingsplats för olika aktörers kunskapsstödjande produkter som publikationer, filmer, webbutbildningar och poddar. Informationstexterna tas fram av Socialstyrelsen i nära samarbete med en webbredaktör, sakansvarig (finns på Socialstyrelsen för varje tema) och jurist, ibland även i samverkan med andra myndigheter. Flera nya teman publiceras årligen, exempelvis blir ”samarbeta digitalt” ett nytt tema inom kort.

Webbplatsen vänder sig främst till medarbetare inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården. En redaktionsgrupp med elva personer på Socialstyrelsen förvaltar Kunskapsguiden och det finns fasta rutiner för granskning av innehållet och aktualitet. Kunskapsguiden har i genomsnitt 100 000 besök per månad av i genomsnitt 65 000 besökare.

4.2.7 Myndigheten för delaktighets webbplats

Myndigheten för delaktighet (mfd.se/verktyg/arbete-med-digital-teknik/) fick ett regeringsuppdrag 2020 att stödja kommunerna med kunskap om välfärdstekniska lösningar. Som ett resultat har myndigheten uppdaterat och strukturerat om sin webbplats så att den i större utsträckning än tidigare ger ett relevant stöd till kommunerna.¹⁷

På webbplatsen har myndigheten bland annat samlat relevanta delar av konferensen Välfärdsteknik mot framtiden.¹⁸ Här finns också länkar till relevanta stödmaterial hos andra nationella aktörer om bland annat systematiska arbetssätt, förändringsledning, juridik och upphandling. Syftet med webbplatsen är att den ska ge en mer samlad bild av det nationella stöd som finns och därmed underlätta för kommunerna att arbeta med frågorna. Webbplatsen är senast uppdaterad i mars 2021.

¹⁷ Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Myndigheten för delaktighet (S2019/05315/RS): Uppdrag att stödja kommunerna med kunskap om hur välfärdstekniska lösningar kan bidra till ökad självständighet och delaktighet. Myndigheten skulle också stödja kommunerna med kunskap om hur e-tjänster kan utformas så att så många som möjligt kan använda dem.

¹⁸ Nationell konferens om välfärdsteknik, den 14 oktober 2020

4.2.8 Resultat av kartläggning av befintliga webbplatser

Kartläggning av de befintliga webbplatserna visar följande:

- Kunskapsguiden är väletablerad och välkänd bland kommunerna. Som en välrenommerad kunskapsbas med bästa tillgängliga kunskap skulle Kunskapsguiden kunna utgöra En ingång eller en del av en sådan.
- Digital Vård & Omsorgs struktur och innehåll skulle kunna utvecklas till att vara En ingång eller en del av en sådan. Webbplatsen är i sammanhanget relativt ny, och bedöms utifrån det ändå vara relativt välbesökt enligt besöksstatistik. Den är på väg att bli känd.
- Kompetenscenter välfärdsteknik har ingen egen webbplats utan det stöd som produceras presenteras på skr.se. Den värdefulla kunskap och det material som kompetenscentret tagit fram behöver tas om hand och förvaltas även efter projektidens slut.
- Digin.nu motsvarar inte syftet med En ingång eftersom webbplatsen enbart har som fokus att främja digital inkludering och tillgänglighet. Däremot ger processen med framtagandet av sidan värdefull information och erfarenheter som kan tas tillvara om motsvarande arbete med En ingång byggs upp.
- Digitaliseringsguiden, Myndigheten för delaktighets webbplats samt Dela digitalt har samtliga en bredare målgrupp än personal och beslutsfattare inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård, varför dessa inte motsvarar syftet med En ingång.

5. Slutsatser med förslag

Vår sammanvägda bedömning i förstudien är att kommunernas behov av ett samlat stöd i sin verksamhetsutveckling med hjälp av digitalisering kvarstår. Kommunerna önskar ett sådant samlat stöd på en befintlig välkänd webbplats.

SKR lyfts fram som en viktig källa för information och kunskap, vilket visar att det är önskvärt att SKR bör vara involverat i det fortsatta arbetet tillsammans med de statliga myndigheterna. Samtidigt upplevs Socialstyrelsens webbplats och Kunskapsguiden som pålitliga och är därmed välbesökta.

Kommunernas storlek varierar och större kommuner är generellt mer resursstarka än mindre kommuner. Oavsett kommunernas förutsättningar att utveckla digitala tjänster och implementera ny teknik så tycks önskemålen om att ta del av lärande exempel, samt att ha närhet till handfast hjälp, vara

generella. Det talar för att fortsatt arbete med lärande exempel i någon form kan vara en viktig del av stödet. Även behovet att hitta samarbeten kommuner emellan kvarstår, både vad gäller inspiration och att få synergieffekter av gemensamma lösningar.

5.1. Förslag på Gemensam ingång – två webbplatser

E-hälsomyndigheten föreslår att det skapas en Gemensam ingång, i stället för En ingång. Den föreslås bestå av två befintliga webbplatser: Kunskapsguiden och Digital Vård & Omsorg.

Kunskapsguiden ger kvalitetssäkrad kunskap medan Digital Vård & Omsorg innehåller information av mer praktisk karaktär så som aktuella händelser i form av nyheter, konferenser, men även rapporter, lärande exempel och andra tips. De två webbplatserna kompletterar varandra och goda synergieffekter kan uppnås genom att de kopplas ihop på olika sätt. Målbilden är att dessa två webbplatser är självklara förstahandsalternativ för verksamheterna att besöka.

Kunskapsguiden är en väletablerad webbplats som medarbetare inom socialtjänsten redan idag besöker när de letar efter kunskap och stöd i de traditionella socialtjänstfrågorna. En annan viktig aspekt är att webbplatsen finns hos Socialstyrelsen som är socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens kunskapsmyndighet. Arbetsprocesserna med kvalitetssäkring i Kunskapsguiden är omfattande och tar tid. Av den anledningen föreslås att en annan webbplats, som snabbt kan producera information, kompletterar Kunskapsguiden.

Digital Vård & Omsorg är inte lika välkänd som Kunskapsguiden, men är ändå mer känd än en helt ny webbplats skulle vara. RISE, som innehar webbplatsen, kan verka som en neutral aktör mellan statliga myndigheter, SKR och kommunerna. Webbplatsen skulle också kunna utgöra en bra plattform för att samla och förvalta den kunskap som framkommit under arbetet med Kompetenscenter för välfärdsteknik, se avsnitt 4.2.5.

Digital Vård & Omsorg är i behov av både teknisk och redaktionell utveckling som utvecklad funktionalitet, utseende och innehåll. Både den tekniska baksidan och den visuella framsidan behöver ses över liksom tillgänglighetsanpassningen. En aktörsgemensam arbetsgrupp skulle kunna säkerställa ett brett ansvarstagande och engagemang för drift och förvaltning. Tänkbara aktörer för att bidra i arbetet är exempelvis RISE, SKR, Socialstyrelsen, Myndigheten för delaktighet och E-hälsomyndigheten.

RISE har ställt sig positiv till att fortsatt ansvara för och samordna arbetet med webbplatsen under förutsättning att finansiering säkerställs över tid och på rätt nivå. RISE uppskattar den årliga kostnaden för att driva webbplatsen till 1,3 miljoner kronor.

Gemensam ingång föreslås omfatta stöd till samtliga verksamhetsområden inom socialtjänsten och den kommunal hälso- och sjukvården. Stöden ska rikta sig till samtliga personalkategorier och även till politiska beslutsfattare.

Gemensam ingång föreslås omfatta tre huvudområden:

- Relevant information och kunskapsstöd från nationella aktörer. Informationen ska vara tydlig och enkelt tillämpningsbar samt i möjligaste mån vända sig specifikt till socialtjänsten eller den kommunala hälso- och sjukvården. Det kan vara exempelvis utbildningar, vägledningar och verktyg av olika slag.
- Lärande exempel från kommuner. Kommuner behöver praktisk hjälp för att digitalisera och implementera ny teknik. Lärande exempel från andra kommuner kan ge stöd i att genomföra en satsning om förändrat arbetssätt med ny teknik i en kommun.
- Nyheter, konferenser, rapporter och annan aktuell och relevant information.

5.2. Fokus på samordning och samverkan

Att arbeta för att åstadkomma Gemensam ingång enligt förslaget är i linje med E-hälsomyndighetens uppdrag att enligt instruktionen samordna regeringens satsningar på e-hälsa. Statskontoret lyfter också fram, i sin uppföljning av arbetet kring Vision e-hälsa 2025, behovet av ökad samordning och förbättrat samverkan mellan parterna så att det nationella e-hälsoarbetet blir effektivare och mer samordnat.

Ett annat skäl är att myndigheterna generellt har krav på sig att öka samverkan i syfte att nå effektivare samspel och resursutnyttjande. Att använda redan befintliga möjligheter istället för att bygga upp nya strukturer, är såväl kostnadseffektivt som tidsbesparande. Upparbetade kontaktytor och funktioner kan tas i bruk i ökad omfattning och arbetet kan utföras på ett erfarenhetsmässigt effektivt sätt. De befintliga webbplatserna är redan etablerade för målgruppen, vilket gynnar målet med Gemensam ingång för all relevant information.

En stor pågående satsning inom digitaliseringsområdet är överenskommelsen mellan regeringen och SKR om Kompetenscenter välfärdsteknik som beskrivits i avsnitt 4.2.5 ovan. Vägledningar, utbildningar och lärande berättelser är exempel på vad som har tagits fram i projektet. I dagsläget är det inte känt hur de framtagna produkterna ska förvaltas och uppdateras efter projektets upphörande vid utgången av 2022, men det är angeläget att kunskapen tas omhand och förvaltas vidare.

Ett nationellt kompetenscentrum för vård och omsorg för äldre kommer att inrättas vid Socialstyrelsen under 2022.¹⁹ Kompetenscentret kommer att bli en del av kunskapsstyrningen inom äldreomsorg och centrumet ska fungera som ett nav för äldrefrågor och samarbeta med andra delar av myndigheten. Centrumet ska bland annat stödja implementering av bästa tillgängliga kunskap och ändamålsenliga arbetssätt inom vård och omsorg för äldre. Gemensam ingång kan bidra till att kommunerna enkelt hittar det stöd de behöver när det gäller verksamhetsutveckling med stöd av digitalisering.

5.3. Bred förankring krävs

För att säkerställa att samarbeten mellan myndigheter och aktörer utvecklas och att Gemensam ingång för socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården etableras, är det viktigt att förslaget får en bred förankring hos samverkande aktörer. Detta har visat sig vara en framgångsfaktor vid exempelvis etablering av digin.nu.

E-hälsomyndigheten bedömer att det är lämpligt att sprida information om förslaget om Gemensam ingång inom kunskapsstyrningsorganisationens olika delar. Exempelvis finns Partnerskapet för kunskapsstyrning inom socialtjänsten där myndigheter och SKR arbetar tillsammans med representanter för de regionala samverkans- och stödstrukturerna (RSS) genom ett partnerskap mellan lokal, regional och nationell nivå.²⁰

Partnerskapets syfte är att bidra till ökad samverkan, dialog och samordning av initiativ som kan bidra till behovsanpassad kunskapsutveckling, till bättre stöd för implementering och till att kunskapen används.

Ett annat exempel inom kunskapsstyrningsorganisationen är Nationella samverkansgruppen för kunskapsstyrning i socialtjänsten (NSK-S). Det är ett nätverk som ska bidra till utvecklingen av kunskapsstyrningen för socialtjänstens verksamheter, inklusive den kommunala hälso- och sjukvården, på nationell nivå med utgångspunkt i den lokala nivåns behov

¹⁹ Socialstyrelsen (2022) Nationellt kompetenscentrum för vård och omsorg för äldre

²⁰ Socialstyrelsen, Myndigheten för delaktighet, E-hälsomyndigheten, Folkhälsomyndigheten, SBU och Forte

och förutsättningar. Det görs genom information, dialog och erfarenhetsutbyte. I NSK-S ingår företrädare för kommuner samt företrädare för statliga myndigheter.

Ett annat forum att diskutera och förankra förslaget kan även vara i styr- och samverkansorganisationen för Vision e-hälsa 2025, där såväl SKR som adekvata myndigheter ingår.

Förslaget om Gemensam ingång behöver diskuteras och förankras med SKR. Det är viktigt att SKR kan stödja förslaget om det ska förverkligas och att det finns en samsyn om det nationella stödet till socialtjänsten och den kommunala sjukvården.

Konceptet har presenterats för företrädare som ansvarar för Digital Vård & Omsorg vid RISE och dessa har ställt sig positiva till förslaget.

Bilaga 1

Socialchefsdagarna 2021 – enkät

E-hälsomyndigheten är intresserad att veta hur du söker information om digitalisering och välfärdsteknik inom socialtjänsten.

1. Var söker du information som rör digitalisering och välfärdsteknik inom socialtjänsten?

2. Har du använt någon av följande webbplatser?

- digitalvardochomsorg.se
- kunskapsguiden.se
- deladigitalt.se
- digitaliseringsguiden.se
- skr.se
- socialstyrelsen.se
- ehalsomyndigheten.se
- mfd.se (Myndigheten för delaktighet)
- pts.se/digitalhjalpen (Digitalhjälp)
- annan _____

3. Hittade du informationen du sökte på webbplatserna?

JA NEJ

- digitalvardochomsorg.se
- kunskapsguiden.se
- deladigitalt.se
- digitaliseringsguiden.se
- skr.se
- socialstyrelsen.se
- ehalsomyndigheten.se
- mfd.se (Myndigheten för delaktighet)
- pts.se/digitalhjalpen (Digitalhjälp)

4. Finns det information eller stöd som rör digitalisering eller välfärdsteknik som du saknar? I så fall vad saknar du?
